

Grau en Relacions Laborals
Treball de fi de Grau
Curs acadèmic 2015-2016

EL MARC JURÍDIC DE LES COLÒNIES TÈXTILS
A LA CATALUNYA DELS SEGLES XIX-XX

Elvira Sancho Flor

157492

Tutora del treball:

Elena Roselló Cherigny

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, *Elvira Sancho Flor*, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en sóc l'únic autor, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Com a autor/a de la memòria original d'aquest Treball Fi de Grau autoritzo la UPF a dipositar-la i publicar-la a l'e-Repository: Repositori Digital de la UPF, <http://repositori.upf.edu>, o en qualsevol altra plataforma digital creada per o participada per la Universitat, d'accés obert per Internet. Aquesta autorització té caràcter indefinit, gratuït i no exclusiu, és a dir, sóc lliure de publicar-la en qualsevol altre lloc.

Elvira Sancho Flor

Barcelona, 3 de juny de 2016

ABSTRACT

L'estudi que es planteja a continuació analitzarà sobretot des de el punt de vista jurídic, les colònies tèxtils del segle XIX com a nova forma d'organització del treball arrel de la revolució tecnològica de meitats de segle, i el seu marc jurídic en la legislació laboral fins la meitat del segle XX.

Està comprès d'una síntesi de la importància del sector tèxtil a Catalunya, i com a conseqüència de la història i l'origen de les colònies tèxtils que es van instal·lar als rius Ter i Llobregat.

Observarà amb deteniment com es configuraven les relacions de treball en aquests grans establiments fabrils, en consonància amb qüestions socials com era el treball infantil i la incorporació de la dona al mercat laboral.

PARAULES CLAU

Colònia tèxtil, sector cotoner, legislació laboral, Reglamentació Nacional del Treball al Sector del Cotó de la Indústria Tèxtil.

ABSTRACT

The research raised below analyzes, specially from a juridical standpoint, the textile factories from the 19th century as a new organizational way of the labour in the wake of the mid-century's technological revolution, and its legal framework in the labour legislation till half of the 20th century.

It is composed by a synthesis of the importance of the textile sector in Catalonia and, as a consequence, by the history and the beginning of the textile factories that settled down in Ter and Llobregat rivers.

You will be able to see in detail how the labour relations were set up in these great factory plants, according to social issues such as child labour or the women's incorporation into the labour market.

ÍNDEX

1.Introducció	6
1.1.Objecte, metodologia del treball i fons documentals	6
1.2.La importància del sector tèxtil a Catalunya	6
1.3.Les colònies tèxtils a Catalunya: Història i origen.....	9
2. Marc jurídic de les relacions laborals a les colònies tèxtils del segle XX.....	15
2.1.La figura del Reglament de Règim Inferior	16
2.2. Àmbit d'aplicació " <i>Reglamentación Nacional del Trabajo en el Sector Algodón de la Industria Tèxtil</i> "	17
2.3.Organització del treball	17
2.5.Canvi de categories entre seccions.....	22
2.6. Període de prova.....	23
2.7.Suspensió per crisi de treball.....	24
2.8.Aprenentatge i formació.....	24
2.9.Salari i retribució.....	26
2.10.Treball a preu fet o per obra	27
2.11.La jornada de treball.....	28
2.12.Treballar i viure a la fàbrica	29
2.13.Temps de descans.....	29
2.14.Subsidis	31
3.Conclusions	33
4.Apèndix Documental.....	35
5.Bibliografia	41

1.Introducció

1.1.Objecte, metodologia del treball i fons documentals

Aquest treball sorgeix de la curiositat i el interès de com s'establien les relacions de treball a la Colònia Sedó, pròxima al terme municipal de la meua vila. Fent una aproximació a l'estudi de recerca vaig adonar-me de la importància del fenomen de les colònies tèxtils a Catalunya i de la importància que el sector tèxtil havia tingut al Principat durant els segles XIX i XX. Així doncs, vaig decidir generalitzar l'àmbit d'estudi a l'origen de les colònies tèxtils a Catalunya i com els hi afectava la legislació laboral de la primera meitat del segle XX.

Per analitzar aquest moviment industrial – econòmic he consultat el Museu de la Ciència i la Tècnica de Terrassa, el Museu de la Colònia Sedó, Arxiu Municipal d'Esparreguera, Arxiu Municipal d'Olesa de Montserrat i l'Arxiu Nacional de Catalunya. Encara que la tasca d'investigació ha resultat força costosa ja que els documents es trobaven en arxius privats he pogut utilitzar com a font primària documents de Manufactures Sedó, S.A com per exemple contractes, llibres comptables, llistats de treballadors, entre d'altres. També entrevistes personals a veïns del municipi d'Esparreguera A més a més he consultat fonts secundàries com ara llibres i documents que he trobat a la biblioteca i a la xarxa dels quals trobareu les referències a la bibliografia.

1.2.La importància del sector tèxtil a Catalunya

El naixement de la indústria a Catalunya va ser pobre i tardà com a conseqüència d'una lenta revolució tecnològica i una economia endarrerida. La industrialització a meitats del segle XVIII va ser protagonitzada per la modernització del sector tèxtil com a resultat del impuls que va rebre el sector de la iniciativa privada, és a dir, de la burgesia catalana. Tot i així hem de considerar que la major part d'aquesta indústria es concentrava en petits tallers artesanals a l'interior del Principat donat que aleshores l'economia depenia majoritàriament de l'agricultura.

Aquesta modernització va tenir el seu origen en la instal·lació dels primers telers mecànics a aquestes petites manufactures, procedents d'Anglaterra. No obstant aquest procés de creixement es va veure rellentit durant la Guerra del Francès al 1808. És a

partir del 1826 durant el regnat borbònic de Ferran VII quan Catalunya experimenta un nou període d'expansió industrial arrel de la nova política d'unificació fiscal arreu de l'Estat espanyol i també de la política duanera implantada: el proteccionisme. Aquesta última va afavorir a integrar el comerç, i en general l'economia catalana, dins del mercat nacional espanyol ja que el proteccionisme consistia en protegir el mercat nacional de la competència estrangera¹. És en aquest punt doncs, que la burgesia catalana va contemplar una oportunitat de mercat, i no només s'hi va fixar en el comerç nacional sinó que també es va adonar de l'escaïença d'expansió cap el mercat colonial². En altres paraules podem dir que la borbonització de la política econòmica i la confiança que els industrials catalans van dipositar en el mercat colonial van ser uns factors decisius alhora de que aquests impulsessin la modernització de la indústria tèxtil catalana i que el sector tèxtil creixés per tot el Principat.

És en aquest nou període d'expansió (1830 – 1860) quan es comencen a utilitzar les primeres màquines de vapor. A causa d'aquest avanç tecnològic les noves manufactures tèxtils van canviar el seu context de localització per tal de reduir costos: si en un inici es concentraven per l'interior de Catalunya per la proximitat al medi rural (*domèstic system*) quan els processos de mecanització es van modernitzar es van traslladar, la gran majoria, a la costa barcelonina amb excepció de determinades zones de l'interior com ara les conques del riu Llobregat i Ter, on algunes fàbriques recorrien a l'energia hidràulica per fer anar els molins que allà van instal·lar. Aquesta nova localització no va ser cap coincidència: les escasses i el mal estat de les infraestructures feien que el cost del transport i matèries primeres i productes fos elevat. Una altra hipòtesis de que aquesta nova localització es situés a la costa es fonamenta amb la idea de la proximitat al port: d'una banda podem afirmar que a conseqüència d'aquesta millora tecnològica va ser necessària una nova font d'energia, el carbó. Amb l'objectiu d'atendre la necessitat d'abastir la demanda de carbó els empresaris catalans van promoure l'explotació de jaciments i mines de carbó. Tanmateix aquesta experiència no va tenir gaire èxit donada la mancança i difícil extracció del mineral. La deficient xarxa ferroviària també va dificultar que el carbó asturià arribés a les manufactures catalanes

¹ RAVEAUX, Olivier, (2005). Los fabricantes de algodón de Barcelona (1833-1844). *Estrategias empresariales en la modernización de un distrito industrial*. Revista de Historia Industrial, Nº 28 Año XIV. 2005.2.

² GARCÍA-BAQUERO GONZÁLEZ, Antonio, *La industria algodonera catalana y el libre comercio. Otra reconsideración*. MANUSCRITS, nº 9, Enero 1991 pp. 13-40.

sense que tingués un cost excessivament elevat. Així doncs Catalunya va dependre de l'estranger per proveir-se d'aquest recurs, especialment de la Gran Bretanya. D'altra banda podem afegir que les manufactures cotoneres es proveïen de la fibra que arribava en vaixells procedents de Cuba o Nova Orleans³.

Cal apuntar que durant la primera etapa de modernització i expansió de la indústria tèxtil, Catalunya va arribar a convertir-se en la tercera potencia productora d'aquesta indústria, darrera d'Anglaterra i França, respectivament⁴. Sobretot després de la primera guerra carlista va ser quan la industrialització del sector tèxtil va tenir un fort impuls a conseqüència del retorn d'empresaris catalans que degut a la crisi que van tenir a les colònies a ultramar (Cuba i Puerto Rico) van decidir tornar amb el seu capital a Barcelona. Això va permetre als empresaris situats a la capital del Principat comptar amb noves fonts de inversió⁵.

Així mateix la industrialització del sector tèxtil a Catalunya es compon d'una segona etapa a partir de l'any 1870. Aquesta es caracteritza per l'afany dels empresaris en reduir els costos de producció per fer els preus dels productes més competitius. D'aquesta manera els industrials tèxtils es van adonar de l'elevat cost que suposava el carbó per fer ús de la màquina de vapor. D'aquesta manera els empresaris van intentar trobar una nova font d'energia la qual fos més accessible i més econòmica, és en aquest moment en el què comencen a aparèixer les primeres colònies tèxtils que es situaven a los conques dels rius per aprofitar la força de l'aigua d'aquests per fer anar les turbines⁶.

³ DOREL – FERRÉ, Gràcia. 1992. *Les colònies industrials a Catalunya, el cas de la colònia Sedó*. Biblioteca Abat Oliva. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp 131

Josep Carreras, amic i soci de Miquel Puig president de “Miquel Puig y Compañia”, era l'encarregat de proveir a la fàbrica tèxtil d'Esparreguera cotó provinent de Cuba en vaixells que atracaven al Port de Barcelona.

⁴ ENCICLOPÈDIA CATALANA. [online] Disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [5 de maig de 2016]

⁵ DOREL–FERRÉ, Gràcia. (1992), *Les colònies industrials a Catalunya, el cas de la colònia Sedó*. Biblioteca Abat Oliva. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.pp 131

⁶ DOREL–FERRÉ, *Les colònies industrials a Catalunya...*, pp. 134-144

Al 1841 Miquel Puig funda la seva primera empresa filadora a Barcelona al carrer Trentaclaus que tanca més endavant per falta d'energia i espai tot i rebre uns elevats dividendes. El seu nou objectiu era fundar una gran fàbrica on tingués una gran unitat de producció tèxtil en una sola planta i on pogués obtenir una font d'energia més econòmica. És aleshores quan s'interessa pel projecte de canalització del Llobregat de Casals i compra el molí de Can Broquetes al 1846 perquè considera Esparreguera un lloc idoni per ubicar el seu macro projecte: té el riu Llobregat al costat que és una font d'energia abundant; té mà d'obra disponible d'Esparreguera, Olesa de Montserrat, Abrera i altres poblacions properes l'economia de les quals es dedicava principalment a l'agricultura; estava situada no gaire lluny de la ciutat de Barcelona d'on provenien les matèries primeres i per la comercialització; i estava situada estratègicament entre Barcelona, Manresa i Igualada que eren potents nuclis industrials.

1.3.Les colònies tèxtils a Catalunya: Història i origen

Per què colònies?

Com ja hem vist en l'apartat anterior les colònies tèxtils neixen durant el procés d'industrialització que va tenir lloc a Catalunya a partir de la segona meitat del segle XIX. Aquestes construccions sorgeixen amb dues idees: la primera de totes era la d'aprofitar l'energia hidràulica com a font d'energia ja que les colònies es situaven pròximes als rius i aquesta era gratuïta, sobretot del Llobregat i el Ter (incloent els seus afluents); una segona idea que justifica la seva aparició és la d'establir la pau social i consolidar el propòsit del paternalisme industrial i la disciplina fabril.

A més a més, també es pot considerar com a element de referència altres iniciatives que es van donar al nord d'Europa com és el cas de la colònia escocesa de Robert Owen: New Lanark.

No obstant, a banda dels dos factors esmentats anteriorment, Rosa Serra Rotés⁷ creu que el desplaçament de les manufactures a les conques fluvials es deu també a que hi havia zones rurals on la indústria tèxtil ja existia en petits tallers i molins que aprofitaven l'energia del riu com a força motriu. La posterior colonització s'explica aleshores en la culminació de la industrialització, la modernització del procés productiu i l'organització del treball assalariat en grans fàbriques. Aquesta teoria queda parcialment exemplificada en el cas de la Colònia Sedó, en el sentit que Miquel Puig i Catasús es va fixar en el molí fariner de Can Broquetes per instal·lar i desenvolupar el seu projecte industrial, i encara que no es tractava d'un taller tèxtil és cert que la zona era coneguda per la seva tradició tèxtil.

Avantatges legals

Un altre factor a tenir en compte i que també explica el gran volum de colònies que es van fundar arreu de la conca del Llobregat i Ter és l'aprovació de la llei de colònies agrícoles del 21 de novembre de 1855 que a la vegada serveix de pretext a la llei de colònies del 3 de juny de 1868. Es pot considerar un element clau perquè la llei de 1855 que tenia com a objectiu poblar els territoris que havien quedat despoblats a

⁷ Aquesta informació ha estat extreta d'un fullet informatiu del Museu de la Colònia Sedó titulat: *150 ANYS DE COLÒNIES INDUSTRIALS*.pp1.

conseqüència de la llei de desamortitzacions de Madoz al mateix any, oferia un ampli ventall de beneficis per aquells que col·laboressin en la repoblació d'aquestes terres. Alguns d'aquests incentius legals són, per exemple: l'exoneració d'impostos durant 25 anys depenent de la llunyania a la que estava la colònia de la vila, l'alliberament del servei militar per aquells obrers que hi treballaven en les fàbriques, costos reduïts del terreny desamortitzat, ocupar càrrecs de representació pública, permís d'armes gratuït, permís per explotar pedreres i construir forns de calç...

Ara bé, aquesta llei va estar poc aplicada perquè no disposava de mecanismes contundents per fer eficaç la normativa. És per aquest motiu que al 1876 els industrials de les colònies, que volien aprofitar els avantatges de la llei de colonització, van reclamar l'aplicació de la mateixa. Això deixa entreveure la hipòtesi que els costos de producció eren força elevats i que les manufactures s'estaven descapitalitzant. N'és un exemple l'aportació del germans Girona a la Colònia Sedó d'una quantia de 202.000 pesos cap a l'any 1867.⁸

Aquesta intensa lluita dels empresaris per fer reconèixer els seus drets va enfrontar moltes colònies amb els consistoris municipals que es queixaven dels greus desequilibris que provocaria l'aplicació de la llei de colònies agrícoles pel que fa a l'exoneració d'impostos que gravaven les indústries, les terres, horts, botigues i demés de les colònies i de la gran independència que proporcionaria als amos d'aquestes societats autàrquiques agro-industrials. Queda demostrat el cas que va enfrontar la Colònia Sedó amb la vila d'Esparreguera. L'ajuntament va reclamar diferents cops via administrativa els seus drets com a vila, però sense cap resultat⁹.

Harmonia Social Efectiva

Altrament un principi que ens permet entendre la deslocalització de les manufactures tèxtils cap a l'interior de Catalunya és la mà d'obra rural i mixta ja que al provenir de municipis propers, els treballadors combinaven la feina a la fàbrica amb la feina al camp.

⁸ *Ibidem*, pp.198-202

⁹ *Ibidem*, pp.268

Els empresaris els interessava la distància que separava Barcelona de les fàbriques perquè volien aconseguir una mà d'obra políticament estable, barata i disciplinada per evitar conflictes i desordres urbans. Malgrat les influències que començaven a arribar als nuclis industrials sobre els nous corrents de moviment obrer que es produïen arreu d'Europa, queden patents l'efectivitat dels reglaments i les polítiques paternalistes aplicades, ja que durant el segle XX no es va produir cap conflicte extraordinari a les colònies. Considerem doncs que es tracta d'un motiu extraeconòmic ja que cercava un tractament més polític sobre la qüestió obrera.¹⁰

La política paternalista basada en la relació de dominació que l'amo exercia sobre l'obrer atenent el principi de tutela moral que desenvolupava l'ordre liberal recau en l'objectiu de fidelitzar el treballador al sistema mitjançant noves relacions de dominació. Aquesta idea sorgeix arrel de l'experiència dels industrials que van patir un llarg període de revoltes en la dècada dels anys 1880. Pel manteniment de la pau social, fixar la mà d'obra i obtenir una població segura i lleial, a més d'incrementar el control sobre els obrers, els empresaris van invertir en nodrir les colònies dels serveis que disposaven a les viles: escoles, llars d'infants, inauguracions d'esglésies, cafès i casinos, botigues, esports, entre d'altres infraestructures. Així mateix, a les grans colònies es feien classes nocturnes en Escoles de Treball dirigides a que els homes aprenguessin l'ofici dels filats i els teixits.

D'altra banda cal insistir el paper que el clergat va jugar en aquestes polítiques paternalistes: el conjunt arquitectònic de la majoria de colònies industrials tenia com a protagonista una església monumental, i no és cap casualitat. Els treballadors no només depenien de la necessitat econòmica del seu treball i consum (tenint en compte que tot el que guanyaven fruit del seu treball, es tornava a invertir en la colònia a través del consum privat a les botigues que també depenien de l'amo), també estaven sota la pressió moral del capellà. Tant és així que a partir de 1930 es van començar a fundar escoles per a noies anomenades *Manage* on aprenien tot allò derivat de l'economia domèstica: cuinar, cosir, planxar, tenir cura dels infants i els malalts, atenció a l'espòs, etc., atenent els valors cristians de la família tradicional.

¹⁰ TERRADES I SABORIT, Ignasi. 1985. *Colònies industrials: ideologia i experiència*. Manresa. Dovella, p. 26.

Etapas d'implantació

La primera etapa comprèn des de la fundació de la primera colònia industrial al 1858, la de Cal Rosal a la població d'Avià, fins el 1880. És en aquest moment quan la burgesia emprenedora comença a dirigir els seus negocis cap a les conques fluvials del Llobregat i el Ter. Cal apuntar que en aquest primer període la colònia només està constituïda per la fàbrica que anava acompanyada de tota la instal·lació que feia possible l'aprofitament de l'energia que proporcionava el riu (reclosa, canals, aqüeducte) i els edificis essencials com ara els habitatges.

De Can Broquetes

Miquel Puig va adquirir els drets del molí de Can Broquetes entre el 1848 i el 1851, però el va començar a fer funcionar al 1850. Durant els primers anys de funcionament fins al 1854 el projecte de Puig es va fonamentar amb el condicionament de la fàbrica des de la compra d'una màquina de vapor al 1849 o una turbina hidràulica, la liquidació de l'antic molí fariner, va manar construir les dependències dels magatzems, quadres i assecador i inclús va edificar l'habitatge del gerent.

En morir Miquel Puig i Catasús, sobtadament al 1863, va ser el seu fill Josep Puig i Llagostera qui s'encarregà de la gerència i canvià la denominació de la companyia per la de "Josep Puig y Compañia". Durant aquest període es va dur a terme la renovació de les màquines i a més es van comprar 110 telers mecànics, fins que al 1869 el valor de l'immobiliari es va veure incrementat en un 30% i el de la maquinària va augmentar fins a un 50%. A més, al 1878 es fa construir la reclosa del Cairat amb la instal·lació d'un canal i un aqüeducte d'uns 4km per fer arribar l'aigua del riu a la colònia.

La segona etapa s'inicia a partir del 1880 acompanyada dels conflictes que van sacsejar les colònies situades a la conca del riu Llobregat. Aquest període es caracteritza per la configuració total de les colònies i es converteixen en autèntics pobles industrials: s'instal·len un seguit d'equipaments, serveis i espais que fan que la colònia no depengui per res del municipi.

A Can Sedó

El successor de Puig i Llagostera fou Antoni Sedó i Pàmies qui va assumir la tasca de finalitzar el gran projecte que Puig i Catasús volia dur a terme per fer créixer la fàbrica i

qui a més, va desenvolupar el procés de la producció tèxtil i va canviar el nom i va batejar la colònia com Can Sedó.

Llistat de les colònies més transcendents que es van fundar a Catalunya entre el 1846 i 1920

COLÒNIA	LOCALITZACIÓ	FUNDACIÓ
Colònia Sedó	Esparraguera	1846
Can Bros	Martorell	1850
Vilafruns	Balsareny	1851
La fàbrica de Sant Benet	Sant Fruitós de Bages	1853
Colònia Rosal	Berga, Avià i Olvan	1858
L'Ametlla de Casserres o Colònia Monegal	Casserres	1858
Viladomiu Nou	Gironella	1860
La Fàbrica del Pont Vell	Sant Fruitós de Bages	1862
Viladomiu Vell	Gironella	1868
Cal Prat	Puig-reig	1871
Cal Pons	Puig-reig	1875
L'Ametlla de Merola	Puig-reig	1876
Colònia can Serra	Castellbell i el Vilar	1883
La Plana	Avià	1884
La fàbrica del Pont de Cabrianes	Sallent - Sant Fruitós de Bages	1890
Colònia Güell	Santa Coloma de Cervelló	1890
Cal Casas	Puig-reig	1891
Colònia Soldevila o Sant Esteve	Balsareny	1894
Colònia Gomis	Monistrol de Montserrat	1895
Cal Vidal	Puig-reig	1896
Cal Berenguer de Cabrianes	Sallent	1906
Colònia Carme	Cercs	1920

Els patrons

El moviment de modernització del sector tèxtil a Catalunya sorgeix a partir del desplegament econòmic de mitjans del segle XIX. Aquesta revolució es caracteritza per les inversions que van dur a terme tot un seguit d'emprenedors industrials, els quals els podem agrupar en dos blocs.

El primer d'ells el podem classificar com els empresaris que ja disposaven de petits tallers o molins a les zones rurals de Catalunya. Es tractaven d'homes procedents de famílies de comarques de l'interior de Catalunya amb tradició tèxtil i malgrat ser rics portaven robes corrents, se'ls podia nomenar pel seu nom, etc. En créixer el seu volum d'operacions ràpidament es començaren a instal·lar a Barcelona per la proximitat als comerços, encara que a la colònia hi construïssin torres luxoses amb amplis jardins¹¹.

A més a més trobem terratinents amb experiència industrial que procedien d'altres punts de la geografia catalana, és el cas de la família Puig, fundadors de la Colònia Sedó, procedents del Penedès i que es dedicaven al negoci vinícola. Aquests iniciaren els seus projectes fundant societats d'accionistes juntament amb altres inversors que havien finalitzat les seves inversions a ultramar com a conseqüència de la crisi a Cuba. Amb aquest capital van constituir colossals manufactures que van prosperar a convertir-se en colònies i que van arribar a acollir la turbina més potent d'aleshores i on van treballar fins 3.000 persones de les quals 1.800 residien a la colònia¹².

“Miquel Puig y Compañía”

Si ens fixem en l'estudi que la dra. Gràcia Dorel-Ferré va fer sobre la Colònia Sedó observarem que tot i comprar el molí fariner de Can Broquetes al 1846, Miquel Puig va fundar l'empresa “Miquel Puig y Compañía” al 1847, encara que la fàbrica comença a funcionar al 1850. Amb seu social a Barcelona comptava amb un capital de 112.000 pesos aportats per un seguit de 10 socis, dels quals la gran majoria tenien un lligam familiar amb el gerent, com recull l'acta notarial. L'únic membre que no pertanyia a la família però era associat de Puig és Josep Carreras que fou un empresari amb negocis a Cuba i que a més de controlar les seves inversions s'encarregava també de proveir la fàbrica d'Esparreguera de cotó.

Els obrers

Històricament podem interpretar el fenomen de les colònies industrials com un instrument bàsic per aturar l'èxode rural ja que feien atraure a mà d'obra dòcil que fugia

¹¹ SERRA ROTÉS, Rosa, *Les colònies industrials a Catalunya*. Catalan Historical Review, 4, pp. 241-255. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona 2011.

¹² Aquesta informació ha estat extreta d'un fullet informatiu del Museu de la Colònia Sedó titulat: *150 ANYS DE COLÒNIES INDUSTRIALS*.

de la misèria que havien provocat les guerres carlistes i les dures condicions de la vida al camp.

En una primera etapa els obrers provenien de masies i masos propers a las conques fluvials on s'instal·laren les colònies. Es tractava de famílies nombroses, que fins i tot en alguns casos l'amo els proporcionava el lloguer d'un habitatge a preu baix i serveis bàsics com per exemple el lloguer d'un hort o galliner sempre i quan incorporessin tres membres de la família a treballar a la colònia. D'aquesta manera l'industrial s'assegurava una mà d'obra estable i fidel.

A partir de principis del segle XX es produeix una segona etapa: famílies procedents de Tarragona que s'escapolien de la crisi que estava patint la vinya a causa de la fil·loxera, comencen a arribar a les colònies en busca d'una feina estable. A més, més endavant també s'hi van afegir famílies foranes de les regions d'Andalusia, Murcia i València. D'aquesta manera cada colònia formava el seu sistema de reclutament, n'és un exemple el cas de la Colònia Sedó que organitzava grans viatges des de Lúcar (Almería) amb trens carregats de mà d'obra barata i dòcil, en la seva gran majoria dones¹³.

2. Marc jurídic de les relacions laborals a les colònies tèxtils del segle XX

Per tal de fer una aproximació més minuciosa a l'estudi de les relacions de treball que van tenir lloc a les colònies industrials del segle XIX i XX és important, primer de tot, que analitzem amb cura com estava comprès reglamentàriament el sector de la indústria tèxtil. És per aquest motiu i per poder més endavant entendre l'estructura d'anàlisi, que examinarem la Reglamentació Nacional del Treball per al Sector del Cotó de la Indústria Tèxtil, que s'aprovà mitjançant l'ordre de 1 d'abril de 1943. Tractarà del sector cotoner per dos motius: d'una banda cal considerar que aquest sector va ser el que més es va expandir durant la revolució industrial a Catalunya gràcies a les millores tecnològiques que van permetre que els preus dels teixits s'abaratissin i fossin competitius dins el mercat; i d'altra banda perquè he dedicat una atenció a especial al cas de la Colònia Sedó que estava especialitzada en la fabricació de teixits de cotó.

¹³ Testimoni d'una veïna d'Esparreguera durant la visita al Museu de la Colònia Sedó (Esparreguera), la qual em va explicar que ella va néixer fruit d'un matrimoni entre el seu pare, que va arribar a treballar a la colònia fugint de la crisi de fil·loxera que estaven patint els conreus a Tarragona, i de la seva mare procedent de Lúcar (Almeria) cap al 1920 buscant una oportunitat laboral.

A més, per fer un estudi més profund i rigorós analitzarem part de la normativa que tenia una influència directa sobre les relacions laborals que s'establien, com per exemple: lleis de contracte de treball, ordres del ministeri de treball sobre salaris a la indústria tèxtil, decrets lleis sobre procediments d'afiliació i cotització en els segurs socials obligatoris, promptuaris, entre d'altres.

Respecte al concepte d'indústria tèxtil el reglament ho va definir com “ *un conjunt d'activitats intel·lectuals i d'operacions manuals i mecàniques que tenen per objecte la transformació de determinades matèries, anomenades tèxtils, així com de productes especials*”. També contemplava que la indústria es dividís en sectors segons les matèries que la manufactura emprava per la producció, és per això que trobem a més del reglament del sector del cotó, altres reglaments com per exemple el de la llana, seda o altres filatures especials. Tanmateix el reglament expressava que el sector del cotó era aquell comprès per les indústries que transformaven el cotó (en totes les seves formes) en un producte final. A la vegada subdividia el sector en seccions, que acostumaven a ser àrees de producció.

2.1.La figura del Reglament de Règim Inferior

El decret de 26 de gener de 1944 (BO 24 Febrer nº 55) sobre el contracte de treball declarava en el seu article 21 i 22 que quan l'empresa comptés amb 50 o més treballadors fixes, ja fos en diferents centres de treball, tenia l'obligació de redactar un Reglament de Règim Inferior per tal d'establir una bona estructura organitzativa del treball. També havia de recollir les normes i principis que li fossin aplicables legalment, i per a que tingués eficàcia normativa havia de ser aprovat per la Direcció General de Treball en el cas que l'empresa realitzés la seva tasca en àmbit interprovincial o superior, o bé per la Delegació de Treball si es limitava a un àmbit provincial o inferior.

Aquest Reglament de Règim Inferior havia d'incloure les disposicions que tenien a veure amb l'organització i la jerarquia del treball, la plantilla, la classificació professional, la jornada i el temps de descans, salari, còmput i retribució de les hores extraordinàries, condicions de treball, entre d'altres.

És per aquest motiu que la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria tèxtil feia referència, en l'article 25 sobre la plantilla, que els treballadors fixes havien de figurar en nombre i especialitat al Reglament de Règim Inferior.

2.2. Àmbit d'aplicació “Reglamentación Nacional del Trabajo en el Sector Algodón de la Industria Tèxtil”

Pel que fa l'àmbit d'aplicació expressava que era aplicable a totes aquelles indústries classificades com cotoneres segons el Sindicat Nacional Tèxtil que es trobaren arreu del territori nacional, ja fos en terme peninsular, insular i fins allà on l'estat tingués sobirania com per exemple el nord d'Àfrica. A més el reglament especificava que una secció no podia quedar subjecta a més d'un reglament, i si es donava el cas que la manufactura utilitzava varis tipus de fibra per dur a terme la seva activitat industrial, es considerava que la indústria es regiria pel reglament que estem analitzant quan utilitzés el cotó en una proporció del 50 per cent o superior a la resta de fibres. Si encara existia dubte per considerar si es tractava d'una indústria cotonera, la institució que tenia la competència per resoldre el dubte era la Delegació de Treball previ informe del Sindicat Nacional Tèxtil.

Tot seguit estaven subjectes, els treballadors que prestaven els seus serveis en una indústria tèxtil cotonera, ja fos mitjançant el desenvolupament d'una tasca tècnica o administrativa. No obstant quedaven excloses d'aplicació les funcions d'alta direcció com ara el càrrec de Director General o Gerent.

2.3. Organització del treball

Altrament, l'organització del treball depenia del criteri de la Direcció General de la companyia i mai podia perjudicar a la formació professional dels treballadors. A la vegada, l'encarregat d'aquesta tasca era el responsable del mateix sistema.

Com ja hem vist, el reglament preveia que l'indústria es distribuís en seccions. Aquestes eren: la filatura, el teixits i la branca de l'aigua. Alhora, dins de cada secció hi havia una subdivisió.

El reglament puntualitzava que la filatura era el procés mitjançant el qual el cotó es transformava de matèria primera a un fil de característiques determinades a través de la neteja i l'ordenació de les fibres que s'obtenien. Aquesta activitat estava compresa per cinc operacions: a) preparació; b) Filat; c) Doblatge i retort; d) Acabat del fil; i e) Transformació per operacions posteriors. A continuació estudiarem l'estructura que els hi atorgava el reglament per més endavant entendre l'anàlisi de les relacions laborals que s'establien a les colònies industrials.

- A) Preparació: al mateix temps s'ordenava en 5 processos. El primer de tots era el batut o batanat que consistia en netejar i disgregar les fibres en forma de capa continua i donant-li un pes determinat. Seguidament es procedia al cardat que era la operació mitjançant la qual s'acabava de disgregar la fibra extraient-li les fibres mortes. A continuació es procedia al pentinat on es seleccionaven les fibres d'una longitud semblant i es paral·lelitzaven. Tot seguit es passava al manual on es realitzava la tasca a les mateixes màquines per perfeccionar la tècnica de separar i ordenar les fibres. I finalment a les metxeres s'estiraven i es tensaven les metxes.
- B) Filat: era l'última operació que es duia a terme a les màquines selfactines o contínues i donava cohesió i resistència a les metxes que ja s'havien estirat en el procés anterior.
- C) Doblatge i retort: tenia la finalitat de modificar la torsió d'un fil i també d'unir varis a través de la tècnica del retort per obtenir més resistència al filat.
- D) Acabat del fil: la conclusió d'aquest procés era donar un millor aspecte al fil per poder-lo comercialitzar.
- E) Transformació per operacions posteriors: aquesta etapa del procés també s'ordenava en tres escales diferents. La primera consistia en preparar el fil en torques, el que es denominava "*aspeado*", i la segona era el bobinat, el desenvolupament d'aquesta consistia en passar el fil de les bobines a carrets, tot purgant el fil de possibles impureses. I per últim l'empaquetat que consistia en formar paquets premats per deixar la producció enllestida per la posterior exportació¹⁴.

2.4. Classificació del personal

Amb referència a la classificació del personal el reglament indicava que cap indústria estava obligada a cobrir totes les places que preveia la normativa sempre que les necessitats i el volum de la mateixa no ho requerien. No obstant si un treballador estava desenvolupant tasques incloses en la definició d'alguna de les categories determinades, l'empresa l'havia de remunerar amb la retribució que preveia el reglament. A banda

¹⁴ La definició de les tasques de la secció de filatura es troba a l'article 8 de la Ordre de 1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil.

d'això presentava dos tipus de classificació: una general però a més també definia els grups de classificació i les subclassificacions que l'englobaven.

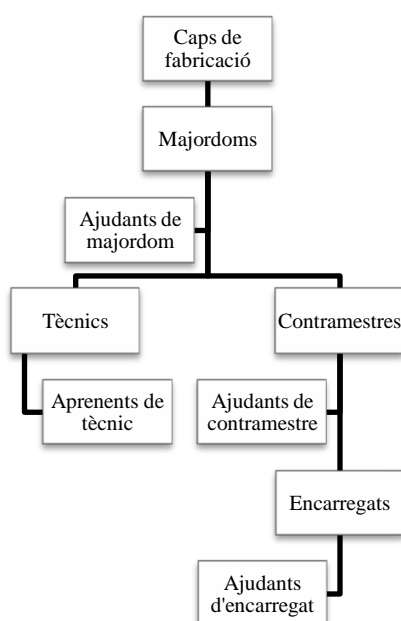
Així doncs el personal pel sector de la indústria cotonera s'estructurava en:

a) Tècnics i personal directiu en general.

S'inclouïen aquells treballadors que realitzaven tasques que requerien una preparació i coneixements tèxtils o desenvolupaven funcions de Direcció sobre el personal de la fàbrica. Es subclassificaven en: Caps de fabricació, tècnics, majordoms, ajudants de majordom, encarregats, ajudants d'encarregat, contramestres, ajudants de contramestre i aprenents de tècnic.

Aplicat a la secció de la filatura trobem que:

Els caps de fabricació eren aquells treballadors que dirigien i es responsabilitzaven de tota la secció de filatura durant tot el procés de producció. Els majordoms eren tècnics a les ordres dels caps, que cuidaven de la secció de filatura des d'una perspectiva més teòrica. En referència a la secció de filatura els contramestres eren els que s'encarregaven de dirigir una subsecció, com per exemple la fase de preparació. La figura de l'ajudant la definia com el col·labora del contramestre podent substituir-lo en cas de necessitat¹⁵.

¹⁵ Art. 18.a) O. de 1 d'abril de 1943.

b) Personal obrer.

Aquesta classificació contenia aquells homes i dones que treballaven sota les ordres dels tècnics i el personal directiu, i realitzaven les tasques materials que incloïen el procés de fabricació. Es subclassificava de la següent manera:

b.1) Els peons, que eren els homes obrers que tenien més de 18 anys i realitzaven tasques de poca especialització.

b.2) Els aprenents que eren obrers (homes o dones) majors de 14 anys que entraven a la fàbrica amb l'intenció d'aprendre un ofici.

b.3) Els ajudants d'oficial eren obrers (homes o dones) que tenien menys de 20 anys i estaven sota les ordres dels oficials perquè un cop finalitzaven el període d'aprenentatge no es podien incorporar ni acollir sota cap altra categoria donada la seva edat i les seves aptituds físiques, per aquest motiu se'ls considerava a part i se'ls acostumava a pagar un salari inferior.

b.4) Els oficials eren operaris (homes o dones) que tenien més de 18 anys i es trobaven capacitats per dur a terme qualsevol tasca de producció. En el cas que no tinguessin cap lloc fix pel que fa les fases del procés de producció, se'ls considerava 'sobrants'. Al mateix temps els oficials es dividien en 3 classes: primera, segona i tercera. En efecte, segons el reglament que estem analitzant, les empreses havien de seguir els següents percentatges pel que fa el nombre d'operaris: de primera havien de tenir un mínim d'un 20% d'operaris, de segona un 30% i de tercera el percentatge que resta, un 50%¹⁶.

En aplicació a la secció de filatura ens adonem que estava estructurat de la següent manera¹⁷:

CLASSIFICACIÓ DELS OBRERS A LA SECCIÓ DE FILATURA	
1. Oficial Bataners	1.2. Ajudants d'Oficial que depenen del bataner.
2. Oficial Esmerilador	
3. Oficial Canaler	3.1. Ajudant de canaler
4. Oficiala Reunidora de cintes i napes	
5. Oficiala Pentinadora	Ajudants d'Oficial de pentinadores, "manuarera" i metxeres.
6. Oficiala "Manuarera"	
7. Oficiala Metxera	

¹⁶ Art. 14 O. de 1 d'abril de 1943.

¹⁷ Art. 18.b) O. de 1 d'abril de 1943.

8. Oficial Filador	8.1. Aprenent de filador o metxer
9. Oficial “Anudador”	
10. Oficial Filador de continua	
11. Oficiala de doblar	Ajudants d’Oficial per doblar i retort.
12. Oficiala de retort	
13. Oficial “Gaseador”	
14. Oficiala “Aspeadora”	
15. Oficiala Bobinadora	
16. Oficiala Empaquetadora	
17. Peons: realitzen funcions necessàries pròpies de la seva categoria.	

c) Personal de serveis complementaris.

Aquest grup estava format per aquells operaris que a més a més realitzaven tasques relacionades amb la producció i la circulació de mercaderies. Incloïa el magatzemer que formava part de la secció de teixits, i demés operaris complementaris que treballaven a la secció de la branca d’aigua¹⁸.

d) Personal de servei auxiliars.

Quedaven compresos en aquesta categoria els treballadors que desenvolupaven una tasca annexa a la fàbrica, eren: els mecànics, electricistes, xofers, guardes jurats, vigilants, ordenances, porters i botons o els qui s’encarregaven de les comandes¹⁹.

El personal de serveis auxiliars a la secció de filatura es comprenia en dues categories: els oficials “cobridors” de cilindres de pressió i les oficials muntadores de pintes.

Cal fer esment específic que aquest tipus de categoria es va donar amb més força a les colònies tèxtils, sobretot a partir de l’aprovació dels estatus colonials al 1868 ja que aquestes societats necessitaven de proveir-se de tots els serveis necessaris per adquirir independència i no dependre del municipi²⁰. És per

¹⁸ Art. 15. O. de 1 d’abril de 1943.

¹⁹ Art. 16. O. de 1 d’abril de 1943.

²⁰ En el cas de la Colònia Sedó, arrel de la llei de colònies industrials de 3 de juny de 1868, el 15 de gener del 1879 s’aprova l’estatut de colònia industrial després de gairebé una dècada de conflictes amb el consistori municipal degut a la protecció i autonomia que el mateix reglament ofería a la colònia. Per fixar-se en la independència que ofería, ens adonem que el 1 de setembre del mateix any s’obra un escorxador a la colònia. DOREL – FERRÉ, GRÀCIA. Les colònies industrials a Catalunya, El cas de la Colònia Sedó. Biblioteca Abat Oliva. 1992.

aquesta raó que, en l'exemple de la Colònia Sedó, trobem molts contractes d'electricistes, mecànics, i fins i tot d'encarregats pel manteniment de l'hort i l'escorxador, i inclús al haver-hi una escola dins la colònia era necessari contractar mestres i educadors²¹.

e) Personal administratiu i mercantil.

Aquesta classificació preveia els treballadors que es dedicaven a realitzar activitats contables o estadístiques: classificació, arxiu, operacions contables, elaboracions d'informes i documents relacionats. En altres paraules, aquells que eren administratius o treballadors d'oficina i adquirien aquesta estructura:

PERSONAL ADMINISTRATIU	
Cap de Primera	—————▶ Oficials de Primera
Cap de Segona	—————▶ Oficials de Segona
Auxiliars	
Aspirants	

Respecte el personal mercantil el reglament el definia com la persona intermediària entre el producte i el client. S'hi distingien les categories següents:

PERSONAL MERCANTIL
Cap de vendes
Auxiliar de vendes
Viatjant
Mosso de magatzem

El reglament també expressava una definició específica per les seccions de teixits i la branca d'aigua, però no ho analitzarem per no tenir una rellevància notòria en aquest estudi encara que es pot consultar a la ordre de l'1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil.

2.5.Canvi de categories entre seccions

Per optimitzar l'estructura organitzativa o per re col·locar els operaris en cas que hi faltés feina, els empresaris podien encomanar al treballador una tasca diferent a la seva habitual, sempre respectant el seu salari llevat que la retribució a la nova categoria fos

²¹ ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA (ANC), Fons 146, Fons Comercial i d'Empreses, Caixa n°. 516, document sense foliar.

més elevada. Si es tractava d'una categoria superior, aquesta havia de ser immediatament superior i només es podia de donar manera excepcional i de manera no habitual. Si la realització d'aquesta tasca s'allargava l'empresari havia de canviar la categoria per la nova que el treballador estava desenvolupant, i se li restava del temps d'aprenentatge de la nova categoria el temps d'aprenentatge de la categoria de la qual provenia.

A més com a mesura per evitar acomiadaments, la reglamentació estipulava que en cas de que els treballadors amb discapacitat o capacitat disminuïda no poguessin desenvolupar la seva tasca habitual amb un rendiment normal, aquests podien demanar a l'empresari el canvi a una altra secció que s'adaptés a les seves necessitats físiques/psíquiques.

2.6. Període de prova

El reglament en qüestió demostrava que el període de prova no era obligatori i atenia les disposicions que regulaven aquest aspecte que depenien de l'àmbit laboral, encara que no podrien superar:

- a) Tècnics i directius – dos mesos
- b) Personal administratiu i mercantil – un mes
- c) Personal obrer Oficials i personal de Serveis Complementaris – dues setmanes
- d) Per la resta de personal obrer (ajudants) – una setmana
- e) Aprenents – un mes

Encara que estaven en període de prova, els treballadors tenien el dret de rebre la retribució establerta per la seva categoria professional. A més durant aquest període qualsevol de les dues parts podia donar per acabada la relació que havien establert, sense cap període de preavís ni cap indemnització per cap de les dues parts. No obstant, un cop vencés el període s'entendria que el treballador passaria a formar part de la plantilla o formin part de l'excedent. Es considerava personal fix aquells obrers que treballaven en un únic torn i constaven a la plantilla²².

²² Segons l'article 26 de la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil (1943), es considera com a excedent de plantilla aquells treballadors que altres consideracions no disposen d'un contracte de treball escrit i porten menys d'un mes a la fàbrica.

2.7.Suspensió per crisi de treball

Aquest concepte contemplat al reglament nacional feia referència a una situació que es podia donar i que en el cas de les colònies tèxtils s'havia donat en algun cas. L'articulat preveia les suspensions de treball i retribució, en el cas que hi hagués mancança de treball, al personal excedent de plantilla amb un preavís de dues setmanes i una indemnització del 10% a raó del temps que el treballador portava treballant a l'empresa. Si malgrat no era prou per fer front a la falta de feina, acollint-se al decret de 29 de novembre de 1935, l'empresa es podia adreçar a la Delegació de Treball per adoptar una mesura per solucionar el conflicte.

Cal fer esment específic a aquest aspecte, particularment al cas de la Colònia Sedó: coneixem que en diferents períodes la família Puig va tancar les portes de la fàbrica per diferents motius. Al març de 1854 la fàbrica va tancar durant gairebé un any per fer diferents reparacions però també a causa de la crisi general que patia Catalunya, al 1862 també s'atura la producció degut a la crisi de la fam del cotó, arrel de la mateixa crisi al 1865 no hi ha cap referència de cap compra de matèria primera la qual cosa fa pensar que no s'hi produïa, també perquè segons els assentaments comptables només es van pagar dos mesos de salaris. No és fins que es va resoldre el conflicte del cotó, al 1866, que la fàbrica va obrir de nou les seves portes. També coneixem que a l'estiu del 1867 es produeixen 2 mesos d'interrupcions a la producció degut a l'època d'estiatge. Aquest és un fenomen que podem generalitzar i traslladar a més d'una colònia assentada a la conca del Llobregat. Aquesta regulació específica de 1943, donava part de solucions ja que els empresaris es veien obligats a acomiadar a gran part de la plantilla la qual en molts casos es revolucionava²³.

2.8.Aprenentatge i formació

En relació a l'aprenentatge si ens fixem en la reglamentació específica al sector del cotó trobem que distingia entre la formació de tècnics, la formació d'obrers i la formació de personal de serveis auxiliars. Cal distingir que de manera generalitzada, que considerava en totes tres variants que l'edat mínima per ingressar a la fàbrica fos als 14 anys.²⁴

²³ Gràcia Dorel-Ferré exposa en el seu treball que encara i tancar gairebé la totalitat de la fàbrica, la secció de blanqueig tèxtil seguia operativa ja que la nova orientació que Puig havia donat a la companyia estava donant bons resultats.

²⁴ Destacar la promulgació de la llei Benot del 24 de juliol de 1873 que vetllava pels drets dels infants i l'educació dels menors.

Pel que fa la formació de tècnics la reglamentació establí una durada de 4 anys i l'aspirant adquiria la categoria d'ajudant durant 2 anys més, per després poder ser encarregat o contramestre. No obstant, encara complir els terminis exigits, els aprenents havien de passar una prova teòrica plantejada per un majordom que era designat pel Sindicat Tèxtil local, un cap de fabricació que era designat pel patronat o el sindicat, i un tècnic que era designat per la Inspecció de Treball. En el cas que l'aspirant superés la prova se li lliurava un certificat d'aptitud acreditant la finalització de la formació professional. En aquest punt l'empresa tenia dues opcions: la primera era finalitzar el contracte d'aprenentatge i formalitzar un nou d'ajudant, o bé contractar-lo directament com a tècnic²⁵.

En canvi, la formació d'obrers tenia una durada diferent segons a la categoria que s'estiguin formant.

Durada de la formació dels obrers	
Dos anys	Bataners, esmeriladors, filadors de selfactines, encolador i oficials de la branca d'aigua (de primera i segona).
Un any	Canalers, pentinadores, "anudadores" de selfactines, oficials de retort, filador de continua, ordidora i teixidora.
Sis mesos	Metxera, oficiala de doblegat, passadora, "anudadora" a mà, i sargidora.
Dos mesos	Reunidores de cintes i napes, "manuarera", metxer, "aspeadora", bobinadora, "ovilladora", empaquetadora, rodetera, "anudadora" a màquina, canillera, repassador, lletrista, "revolvera", ajudanta d'automàtiques i oficial de tercera de la branca d'aigua. ²⁶

La formalització de l'aprenentatge dels tres primers grups es feia mitjançant contracte d'aprenentatge. Per la resta, és a dir, pel grup d'un aprenentatge de dos mesos no calia formalitzar un contracte d'aprenentatge; no obstant, el període de prova d'aquests era d'un mes com la resta d'aprenents²⁷.

El reconeixement de classificació professional a la finalització de la formació es feia de les següents maneres: pels aprenents del primer i segon grup ho farà l'empresa, juntament amb el Sindicat Tèxtil local; als del tercer grup ho farà únicament l'empresa;

²⁵ La normativa referent a l'aprenentatge i la formació que es recull a la Ordre de 1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil la trobem en el seu capítol VI referent a l'aprenentatge.

²⁶ Article 32 de la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil (1943) sobre l'aprenentatge del personal obrer.

²⁷ L'Apèndix documental I conté un contracte d'aprenentatge de la Colònia Sedó que data de 1945. Font: ANC Fons 146, Fons Comercial i d'Empreses. Caixa n°. 516, document sense foliar.

i pels del quart grup el reconeixement es farà automàticament un cop finalitzat el període establert per a la seva formació.

En relació a l'aprenentatge de personal de serveis auxiliars distingia als aprenents d'oficial de "cubridors" de cilindres de pressió i de les muntadores de pintes la formació dels quals durarava sis mesos. També preveia que si hi havia aprenents d'altres oficis la formació d'aquests es regulava per les normes respectives.

2.9.Salari i retribució

Segons l'article 37 de la llei de contracte de treball de 1944 el salari era "*la totalitat dels beneficis que obté el treballador pels seus serveis o obrers, ja sigui en metàl·lic o espècie*".²⁸

Pel que fa al treball a preu fet la mateixa llei exposava que només es tindria en compte la quantitat i la qualitat dels treballs que se'ls hi hagués encomanat i se li pagava per aquesta raó, no pas pel temps que el treballador invertia, en el cas que l'obra es paralitzés o bé no donés el rendiment esperat el treballador havia de rebre el salari d'un treballador amb una categoria anàloga a la seva.

En particular, a la secció de filats el jornal que se li aplicava a un treballador que treballava a preu fet es calculava en base a un 15% més al mínim establert per a un oficial de tercera de la mateixa categoria. Altrament, el salari d'un treballador que era contractat segons aquestes característiques no podria rebre un salari inferior al de la seva categoria professional.

D'altra banda, pel sector cotoner de la indústria tèxtil, la reglamentació exposava que per la fixació dels salaris s'utilitzaria una estructura territorial per establir el sou. Es diferenciaven tres zones: la primera que comprenia totes les indústries ubicades a Barcelona o a 50km de la ciutat; la segona era aquella on s'inclouïen les empreses que administrativament depenien d'un municipi amb una població superior als dos mil habitants, o bé aquelles que es trobaven a la província de Barcelona a menys de 20km i no arribaven a aquest llinar; la darrera zona era la que comprenia la resta d'indústries. Es feia aquesta distinció entre zones perquè el salari variava entre les diferents zones:

²⁸ Veure l'apèndix documental II on es recull la taula de salaris per la indústria tèxtil sector del cotó d'acord amb l'ordre del Ministerio de Treball del 7 de juny de 1940. Font: ANC Fons 146, Fonts Comercial i d'Empreses. Caixa n°. 48, document sense foliar.

entre els dos primers trams variava un 6%, i entre la primera i la tercera un 12%, excepte categories de personal de serveis auxiliars i personal administratiu i mercantil.

Les empreses havien de respectar els barems establerts a la legislació, no obstant quan es tractava d'una empresa petita i els salaris marcat suposaven un cost molt elevat al empresari, mitjançant la Direcció General de Treball juntament amb la Delegació Sindical Provincial i un informe de la Delegació de Treball es podia arribar a un acord excepcionals i reduir la quantia dels salaris mínims per a aquesta companyia.

Les remuneracions que es fixaven al reglament pel que fa als oficials de filatura i teixits s'establien pels oficials de tercera, el salari mínim per l'oficial de segona s'incrementava un 5% i per als de primera un 10%.

Per als aprenents també es fixava un salari mínim, igual que pels ajudants d'oficial que estaven considerats en una categoria a part i rebien un salari durant tot el temps que prestessin els seus serveis a l'empresari. Aquest salari mínim s'establia d'acord la categoria on s'estaven formant o estaven prestant els seus serveis amb una reducció d'un 20% o 10%, però sempre respectant el barem mínim que li corresponia per edat. No obstant, els aprenents de tècnic rebien un 10% de salari que un aprenent corrent.

A part, les teixidores que tinguessin una incapacitat que només es podien fer càrrec d'un teler cobraven un 75% del salari mínim establert per aquesta categoria.²⁹

2.10. Treball a preu fet o per obra

Una consideració que hem de tenir en compte és la figura del treball a preu fet o el treball per obra. Segons l'article 38 de la llei de contractes de 1944, aquest mètode resideix en la idea de que el salari no es fixava per temps de treball, sinó que l'empresari contractava al treballador per a que realitzés una tasca o un servei determinat, normalment en un període establert, encara que el temps de treball es completava quan la feina encomanada era acabada pel treballador. Quan la feina quedava interrompuda, per circumstàncies alienes al treballador i a l'empresari, el contracte quedava suspès encara que fos per una causa de força major, tot i així l'empresari devia abonar al treballador el salari corresponent pel temps de treball dedicat fins al moment tenint en compte que com a mínim li pagarà un jornal corresponent a la seva categoria. Tot i així,

²⁹ La normativa a efectes de salari la trobem en el capítol VII de la Ordre de 1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil que tracta sobre la retribució.

si les circumstàncies es donen per força major i les interrupcions no superen els 30 minuts al llarg de la jornada, el treballador no tindrà dret a cobrar aquest temps d'interrupció com a jornal.

Per a que una indústria pogués aplicar aquest mitjà de remuneració era necessari que el 70% de treballadors d'una determinada secció tinguessin uns salaris superiors a la base mínima establerta per a la seva categoria, a més tampoc es podia donar aquest mètode si l'empresa ja ocupava més del 50% d'aquesta especialitat en una categoria.³⁰

2.11. La jornada de treball

La jornada legal establerta per aquest sector era de 8 hores al dia i 48 hores setmanals, excepte si es tractava del torn de nit on la jornada es limitava a 7 hores al dia i 40 hores setmanals. El torn de nit era aquella jornada que anava des de les 21h fins les 5h, encara que si l'horari de treball de l'empresa estava comprès en dos torns, el darrer no es considerava torn de nit si finalitzava abans de les 22h. Encara que els porters i els vigilants que gaudien d'un habitatge dins l'empresa quedaven exclosos de la limitació de la jornada que s'ha comentat anteriorment, però en el cas que no disposessin d'habitatge podien treballar fins a un màxim de 72 hores a la setmana i 60 les dones.

La bonificació que es rebia per treballar durant el torn de nit depenia de la categoria professional que es tractés, per exemple, el personal tècnic i directiu rebia una bonificació d'una pesseta per jornada, en canvi els obrers en rebien la meitat.

Si parlem d'horaris de treball era l'empresa la tenia la potestat d'establir el programa, malgrat que la Inspecció Provincial de Treball havia de donar el vist i plau. Tanmateix els patrons tenien l'obligació de fer conèixer als treballadors, de manera permanent, les hores d'inici i finalització de treball de cada categoria, i també les que estaven destinades al descans durant la jornada de treball.

Així mateix, es podia considerar qualsevol altre règim de jornada que no estigués plantejat en la normativa, sempre i quan fos més favorable per als treballadors.

En relació a les hores extraordinàries era un altre cop la Inspecció Provincial de Treball qui autoritzava la realització d'hores extraordinàries sempre que es respectessin els

³⁰ Les disposicions que defineixen el concepte de treball a preu fet o per obra i que articulen també els seus efectes legals son dels articles 49 al 54 de la Ordre de 1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil, i també els articles 38 al 41 del Decret de 26 de gener de 1944, B.O. del 24 de febrer N° 55 sobre el contracte de treball.

màxims de jornada legal que eren estipulats a la llei, i per a que poguessin ser remunerades havia de constar així al Reglament de Règim Inferior de l'empresa. En el cas de treball a preu es feia un càlcul dividint el jornal d'una setmana per les hores que s'havia treballat, sempre que aquest no fos inferior al salari base de la seva especialitat. A més a més, l'empresari haurà de tenir en compte la normativa referent al treball nocturn dels infants i les dones.

2.12. Treballar i viure a la fàbrica

Per il·lustrar de forma específica les característiques de les colònies tèxtils que eren la formació de nuclis industrials amb vivendes i l'establiment de serveis, analitzarem la llei de contractes de treball de 1944 a partir del seu article 48.

Aquest article exposa que en el cas que els obrers visquessin a la casa del patró o a l'empresa les condicions dels habitatges havien de ser adequats d'acord a les condicions de moralitat i higiene. A banda, que els obrers eren lliures de llogar les vivendes que oferia l'empresari, i aquest últim havia de fixar un preu de lloguer moderat acord al capital invertit. És important que encara que s'extingís el contracte de treball, l'obrer que havia llogat un habitatge tenia dret a seguir residint en ell. També, l'empresari podia a posar a disposició dels treballadors el lloguer d'un petit terreny per cultiu, no obstant el contracte de lloguer finalitzarà al mateix temps que el contracte de treball. A més, la legislació prohibia a l'empresa l'establiment de botigues o locals de consum que pertanyessin a ell mateix o persones vinculades amb l'empresa a excepció que es tractessin d'economats organitzats pels empresaris per abastir als treballadors de la seva fàbrica sempre i quan aquests últims fóssim lliures del seu consum. A més havien de fer públiques les condicions amb les quals s'establia, havia de vendre els seus productes a preu de cost i els treballadors havien de participar de la seva administració³¹.

2.13. Temps de descans

El període de vacances que estipula la llei del 2 de setembre de 1941 per al personal del sector cotoner de la indústria tèxtil, serà de 7 dies laborables a l'any i aquests els havien de gaudir de forma consecutiva durant els quals seguien rebent la mateixa retribució com quan prestaven els seus serveis a la fàbrica. Contràriament, el personal

³¹ articles 48 al 53 del Decret de 26 de gener de 1944, B.O. del 24 de febrer N° 55 sobre el contracte de treball.

administratiu i mercantil podien gaudir de 15 dies de descans remunerat o inclús 20 dies si es tractava d'un viatjant.

Més enllà de les festes fixades al calendari laboral, aprovat per la Delegació de Treball, es podien plaure, seguint la tradició gremial, d'una altra celebració no recuperable. Així doncs es fixava el dia del Sant Patró.

A més i com establia decret de 26 de gener de 1944 en el seu article 35 *“el treballador tindrà dret a un permís anual retribuït, al menys de set dies laborables ininterromputs o de major duració si així ho estableix la reglamentació de treball, gaudint en la data que es fixi en comú amb el seu empresari o la que ordeni el Magistral de Treball, en cas de desacord”*.

En referència al descans nocturn femení es distingien els següents aspectes: el descans nocturn com a tal, i el descans quan la dona treballava amb equips.

Respecte el descans nocturn en general l'article 2 del Decret Llei del 15 d'agost de 1927 establia que les dones havien de gaudir d'un descans mínim i continu de 12 hores cada dues jornades seguides de treball sense perjudici de les limitacions que la jornada de treball que regulava, encara que aquest període de descans s'havia d'efectuar, sempre, entre les 21 hores i les 5 hores ja que es tractava de compensar el descans del torn de nit. D'altra banda, pel que fa el treball amb equips a efectes dels de l'article 9 del Decret Llei del 15 d'agost de 1927 i els articles 1 i 2 del Decret Llei del 24 de juliol de 1947 les dones disposaven d'un descans de 30 minuts, i com a conseqüència reduint la jornada efectiva normal.

A banda d'això, com trobem al Decret del 8 de juny de 1938 i l'Ordre del 30 de juny del mateix any, si l'empresa no oferia als seus treballadors un descans de dues hores per dinar aquesta estava obligada a habilitar un espai que servís com a menjador i que estigués ben equipat i condicionat.

A més també trobem regulat, des de la llei del 13 de març de 1900 el descans per maternitat que donava lloc a la suspensió del contracte de treball i al permís per lactància, i no comportava cap tipus de retribució.

2.14.Subsidis

Per entendre millor el sistema de subsidis per al sector obrer cal fixar-se primer en el Institut Nacional de Previsió. Les funcions d'aquesta institució eren les de promulgar i difondre la necessitat de tenir una assegurança, i una darrera tasca que se li podia atribuir era administrativa ja que s'encarregava de la gestió de totes les mutualitats i les assegurances que es contractaven³².

El primer règim de segurs socials obligatoris que apareix a Espanya fou el “retiro obrero” que s'implantà a través del decret del 11 de març de 1919. Aquesta assegurança consistia en un subsidi que rebien els treballadors com a conseqüència d'haver assolit una edat determinada ja que la vellesa s'estimava com un grau d'invalidesa. Estava destinats a treballadors assalariats d'entre 16 i 65 anys i es finançava a través de les contribucions dels empresaris i també de la participació de l'Estat. Aquesta política social deixava enrere el règim de llibertat subsidiària que s'aplicava des de 1908. S'hi distingien dos grups: el primer d'ells eren els treballadors que aleshores encara no havien complert els 45 anys i l'altre els que superaven la mateixa fins que assolien els 65 anys que deixaven de formar part del règim protector i començaven a rebre el subsidi en qüestió.

En relació a la maternitat convé destacar la preocupació dels industrials tèxtils del segle XX per la seguretat i la salut de la dona al treball³³. És mitjançant el decret del 22 de març de 1929 que s'instaura una assegurança per maternitat donada la necessitat de protegir la dona enfront la indústria. Aquesta assegurança acollia a qualsevol treballadora assalariada inclús a les treballadores autònomes i també a les esposes dels obrers, sempre que no disposessin d'una assegurança per malaltia, i consistia en una prestació que intentava cobrir els salaris que les obreres deixaven de percebre mentre el seu contracte de treball quedava suspès, no va ser fins la llei del 14 de desembre de 1942 que les treballadores no van començar a rebre un subsidi de 7 pessetes per fill durant el període de lactància.

³² GARCÍA MURCIA, Joaquín i CASTRO ARGÜELLES, Mª Antonia, *La previsión social en España: del Instituto Nacional de Previsión al Instituto Nacional de Seguridad Social* [online] Disponible a: <http://www.seg-social.es/prdi00/groups/public/documents/binario/115798.pdf> [20 de maig de 2016]

³³ És en aquest punt que s'ha de fer l'incís i recordar que la indústria tèxtil de forma general s'aprofitava de la mà d'obra femenina que era més dòcil i barata, i que com a conseqüència de la modernització tecnològica al no necessitar la força física dels homes, el increment de les dones al mercat laboral tèxtil va ser força considerable.

El Règim de Protecció Familiar no es va configurar fins l'aprovació de la Llei del 18 de juliol de 1938 encara que no es va instaurar fins el 1 de febrer de l'any següent. La normativa considerava als beneficiaris als afiliats, encara que els subjectes causants de la present eren els fills menors de 14 anys o aquells que patien una invalidesa permanent i restaven a càrrec del beneficiari. És important destacar que la legislació es refereix al beneficiari com al cap de família, exclouent doncs a la dona. Consistia en un subsidi únic per a tots els afiliats el qual tenia com a objectiu ajudar als subjectes causants amb les càrregues familiars. Més tard, amb la llei del 23 de setembre de 1939 es va tenir en present la figura de la viuda la qual podia rebre un subsidi independent sempre que no desenvolupés cap activitat professional. Són doncs aquests dos símls de pensió d'orfandat i de viduïtat les que constitueixen el Règim de Subsidis Familiars.

En referència a les malalties la reglamentació ens dirigeix, en el seu article 67, a la llei d'assegurances per malalties. La protecció social de les malalties comuns no va ser eficaç fins la promulgació de d'aquesta llei al 14 de desembre de 1942, la qual la definia com una assegurança social obligatòria. Aquesta protecció anava dirigida, segons l'article 3 de la mateixa llei, als "productors econòmicament dèbils" excepte els treballadors públics els quals l'assegurança obligatòria s'aplicava amb caràcter subsidiari. Per tant, podem considerar que a partir de 1942 tots els treballadors assalariats de les colònies van gaudir d'aquesta protecció, sempre que no superessin uns ingressos salarials d'unes 9.000 pessetes anuals. Aquesta protecció consistia en prestacions mèdiques, farmacèutiques, i altres indemnitzacions compensatòries com ara una compensació per la pèrdua de retribució o també d'una petita contribució per fer front les despeses funeràries, en cas de defunció del treballador.

Darrerament, pel que fa les malalties professionals no van gaudir de cap protecció al sector tèxtil fins la promulgació del Decret 792/1962 del 13 d'abril de 1962, ja que la legislació anterior només protegia a les indústries que provocaven possibles silicosis i nistagmes, és a dir, la indústria del carbó.

3. Conclusions

Aquest estudi posa de manifest la conjuntura que van tenir les colònies tèxtils en l'àmbit de les relacions laborals i no només a nivell legislatiu i de condicions de treball sinó que també integra la qüestió social que s'hi va produir en aquests nuclis industrials.

Així doncs, les colònies tèxtils i en general les colònies industrials han donat identitat al procés d'industrialització de Catalunya, però també al seu paisatge ja que arquitectònicament s'ha configurat com un element del nostre patrimoni. A més, van contribuir al repoblament de les zones de l'interior de Catalunya que havien quedat deshabitades com a conseqüència de l'èxode rural.

A banda, es pot afirmar que el seu origen està consolidat en un motiu econòmic i no pas polític. Ho demostra el fet que aquestes estructures han sobreviscut a regnats borbònics, la restauració i la crisi de la monarquia, a repúbliques, guerres i fins i dues dictadures. S'hi ens fixem la primera colònia que es va fundar a Catalunya data de l'any 1858, encara que abans ja s'havien fundat manufactures a les conques dels rius com és el cas de la Colònia Sedó al 1846 i en alguns casos van estar en funcionament durant més de 130 anys.

D'altra banda, es pot constatar que el moviment obrer va ser molt feble a les colònies malgrat que en algunes situacions es van produir aldarulls, vagues i manifestacions. Tot i així no es poden comparar amb la influència que tenien els obrers de la capital. És cert que en algunes colònies va haver-hi una petita representació sindical, com és el cas de la Colònia Sedó i el sindicat tèxtil "Les Tres Classes del Vapor", encara que la seva participació estava molt limitada pels interessos del patró³⁴, encara que és durant la època franquista que trobem que tots els obrers estaven sindicats donat el caràcter obligatori d'afiliar-se al sindicat vertical.

Una altra qüestió important és la incorporació femenina al món laboral, en concret al món fabril. A causa de la modernització tecnològica ja no era necessària la força física de l'home, sinó que es tractava d'un treball curat i especialitzat. És per aquesta raó i perquè el cost salarial era molt més baix que el dels homes que les dones van tenir una bona acollida a les colònies tèxtils.

³⁴ DOREL-FERRÉ, *Les colònies industrials...*, pp 98

Per acabar i com a reflexió, cal fer esment específic a que avui dia encara es conserven la majoria d'estructures colonials: algunes son patrimoni de l'element paisatgístic de Catalunya i es poden visitar els seus museus; d'altres, la gran majoria, s'han reconvertit en polígons industrials i es conserven les instal·lacions originals, fins i tot podem observar com encara els habitatges de la Colònia Sedó resten ocupats per famílies que resideixen allà.

4.Apèndix Documental

- AD-I: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC). Fons 146, Fonts Comercial i d'Empreses. Caixa 516, document sense foliar. **Contracte d'aprenentatge a la Colònia Sedó (1945).**

- AD-II: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC). Fons 146, Fonts Comercial i d'Empreses. Caixa 48, document sense foliar. **Nous salaris per la Indústria Tèxtil, d'acord amb l'Ordre del Ministeri de Treball de 7 de juny de 1940. DELEGACIÓ PROVINCIAL SINDICAL DE FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J.O.N.S. TEXTIL BARCELONA.**

DELEGACION PROVINCIAL SINDICAL
DE FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J. O. N.S.
BARCELONA

Sindicato
Sección
R a m a
Sub-sección

CONTRATO DE APRENDIZAJE Nº 48390

En Esparraguera, a 10 de Marzo de 19 45, reunidos de una parte (1) D. Salvador Piqué Ripoll (2) representante de la empresa Manufacturas S. A. dedicada a (3) la industria de hilados y tejidos, con domicilio social en Barcelona calle Consejo de Ciento n.º 366, y carnet sindical n.º y de otra (4) Beatriz Alonso Torres de nacionalidad española, natural de Tramp, provincia de Lérida, de 15 años, con domicilio en Esparraguera, calle S. Antonio, n.º 28, piso con carnet sindical n.º y tarjeta de identidad profesional (5) n.º expedida por el Ministerio de Trabajo a de de (6) autorizado por (7) Pedro Alonso Egea de edad sesenta y dos años, profesión agricultor y domicilio en Esparraguera, calle S. Antonio, n.º 26, en su calidad de (8) padre del aprendiz; llevando (9) de aprendizaje en (10) conviene en otorgar el presente Contrato de Aprendizaje, con arreglo a las condiciones siguientes y pactos adicionales que al dorso se consignan.

- 1.º El Empresario Manufacturas S. A. se obliga a enseñar prácticamente al aprendiz contratado el oficio o industria de canillera utilizando a la vez su trabajo, mediante la retribucion de 24.85 Ptas. que será satisfecha (11) semanalmente al (12) interesado (13).
 - 2.º La duración de este Contrato se estipula en años, incluido el periodo de prueba que se fija en un mes (14).
 - 3.º La jornada de trabajo será dentro de los límites exigidos por el sexo y edad, de ocho horas.
 - 4.º El alojamiento, alimentación y vestido del aprendiz correrán a cargo de (15) sus padres.
 - 5.º El aprendiz guardará obediencia y respeto a su Empresario, en todo momento y principalmente en cuanto a la instrucción que recibe.
 - 6.º El Empresario se obliga a vigilar al aprendiz y a prevenir sus extravíos, dando cuenta a sus padres o encargados cuando la importancia del hecho lo requiera, y en caso de enfermedad o accidente.
 - 7.º Asimismo facilitará su instrucción en cuanto sea compatible con el aprendizaje del oficio, al efecto podrá dedicar al aprendiz las horas de a Al que no sepa leer o escribir le dejará dos horas al día de a para asistir a la Escuela. En todo caso deberá dejar al aprendiz tiempo discrecional para cumplir sus deberes religiosos, que será, como mínimo, el requerido por la asistencia a los cultos preceptivos.
 - 8.º Las partes contratantes se obligan al cumplimiento de lo que las leyes dispongan en materia de previsión y seguros sociales, subsidios, etc., satisfaciendo, desde luego, las cuotas para tales fines ordenadas.
 - 9.º De manera especial ambas partes contratantes se ajustarán a las leyes generales y normas especiales establecidas para la industria de que se trata en materia de trabajo; y a las mismas se atenderán para la rescisión del Contrato.
 - 10.º Todas las divergencias que se susciten entre los contratantes con motivo de la interpretación, cumplimiento y consecuencia de este Contrato, se obligan a someterlas, en primer término y en conciliación, al Sindicato Vertical correspondiente; sin perjuicio del derecho de acudir a la Magistratura de Trabajo cuando lo exija la prescripción de las acciones a ejercitar ante la misma.
- Y para que conste, se extiende el presente contrato por cuadruplicado (debiendo quedar un ejemplar en poder del Registro de Aprendizaje, otro en el de cada una de las partes y el cuarto archivado en el Sindicato) firmándolo los otorgantes (16).

Ex. Representación
El Aprendiz
Beatriz Alonso

El aprendiz
El Empresario

- (1) Nombre y apellidos del representante de la empresa.
 - (2) Poner la palabra empresarios, gerentes o apoderados.
 - (3) Determinar la industria, comercio u otra clase de actividad de que se trate.
 - (4) Nombre y apellidos del aprendiz.
 - (5) Este extremo sólo para los extranjeros.
 - (6) Poner según proceda la palabra representados, asistidos o autorizados.
 - (7) Nombre de la persona que complete o supla la personalidad del aprendiz.
 - (8) Consignar, según el caso, la palabra padres, madres, tutores, maridos, defensor judicial o jueces.
 - (9) Consignar el tiempo que lleva de aprendizaje en la empresa contratante o con anterioridad, en otra u otras.
 - (10) Consignar si es en la propia empresa o el nombre de la anterior.
 - (11) Mensual, semanalmente o en otra forma; detallándolo si es preciso en los pactos adicionales.
 - (12) Designar la persona que ha de percibirlo.
 - (13) Si no mediare retribución tachar estos extremos.
 - (14) En ningún caso podrá exceder de dos meses.
 - (15) Consignar si del Empresario o de los familiares o tutores del aprendiz; si es a cargo del Empresario, detallar las condiciones al dorso.
 - (16) Deben firmar en su caso las personas que suplan o completan la personalidad del aprendiz; por los que no sepan firmar pueden hacerlo dos testigos hábiles.
- Si intervinere persona designada por los padres, tutor o defensor del aprendiz, deberá acompañarse al contrato el documento en que conste su designación o el testimonio del discernimiento. Si se tratase de mujer casada, acompañar el documento justificativo del permiso de su marido, cuando sea necesario.
- LOS CONTRATOS DE APRENDIZAJE ESTAN EXENTOS DE IMPUESTOS DE TIMBRE Y DERECHOS REALES.

Fábrica B

ADZ

DELEGACIÓN PROVINCIAL SINDICAL
DE FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J. O. N.-S.
T E X T I L
BARCELONA

C. N. S.

Nuevos salarios para la Industria Textil,
de acuerdo con la Orden del Ministerio
de Trabajo de 7 de junio de 1940, que
regirán a partir del día 12 del mismo mes,
fecha de su publicación en el Boletín
Oficial del Estado

Precio : 2'50 pesetas

AD 2

ALGODON (Llano de Barcelona)

HILATURAS

PREPARACIÓN	Salario 1936	Aumentos: 10 % domingos		Salario aprobado
<i>Batanes</i>				
Bataneros	54'—	5'40	9'90	69'30
Ayudantes (Aprendiz)	39'—	3'90	7'15	50'05
<i>Cardas</i>				
Canalero	52'—	5'20	9'55	66'75
Ayudante (Aprendiz)	39'—	3'90	7'15	50'05
Peinadoras	38'50	3'85	7'05	49'40
<i>Manuares</i>				
Manuarera	34'50	3'45	6'30	44'25
<i>Mecheras</i>				
En grueso	38'50	3'85	7'05	49'40
Intermedia	37'—	3'70	6'80	47'50
En fino	36'—	3'60	6'60	46'20
Superfina	35'50	3'55	6'50	45'55
Sobreras	34'—	3'40	6'20	43'60
Ayudantes	30'—	3'—	5'50	38'50

HILADOS

<i>Continuas</i>				
Hiladoras urdimbre dos caras con auxiliar	40'—	4'—	7'35	51'35
Hiladoras trama dos caras con auxiliar	41'—	4'10	7'50	52'60
Hiladoras trama dos caras sin auxiliar	43'—	4'30	7'90	55'20
Hiladoras trama una cara sin auxiliar	36'—	3'60	6'60	46'20
Ayudantes	31'50	3'15	5'75	40'40
Sobreras	24'50	2'45	4'50	31'45
Aprendizas	18'50	1'85	3'40	23'75
Torcidos	36'—	3'60	6'60	46'20

Los salarios a destajo en la hilatura se establecerán a base de unas tarifas que permitan, con un rendimiento de producción en condiciones normales de mano de obra, maquinaria y materiales, la percepción por los obreros de una retribución con un promedio, calculado en ocho semanas completas de seis días, igual o superior a la cantidad fijada para los jornales.

Selfactinas

De 500 husos	93'—	9'30	17'05	119'35
» 600 »	101'—	10'10	18'50	129'60
» 700 »	107'—	10'70	19'60	137'30
» 800 »	115'—	11'50	21'10	147'60
» 900 »	123'—	12'30	22'55	157'85
» 1000 »	132'—	13'20	24'20	169'40

En el salario a destajo de selfactinas las tarifas se fijarán para un promedio en las condiciones expresadas para la hilatura, igual o superior para la cantidad fijada para los jornales.

ADZ

	Salario 1936	10 %	Aumentos: domingos	Salario aprobado
<i>Dobladoras, Aspes y Gaseadoras</i>				
Dobladoras	36'30	3'60	6'65	46'55
Aspes	42'25	4'20	7'75	54'20
Gaseadoras	36'30	3'60	6'65	46'55

En esta Sección, teniendo en cuenta que el trabajo es intermitente, las tarifas de salario a destajo se establecerán a base de la percepción del indicado promedio por producción normal en las referidas condiciones, igual o superior a los jornales fijados:

<i>Personal complementario</i>				
Encargado de cardas y preparaciones	90'—	9'—	16'50	115'50
Ayudante de cardas y preparaciones	62'50	6'25	11'45	80'20
Encargado de hilaturas	90'—	9'—	16'50	115'50
Ayudante de hilaturas	62'50	6'25	11'45	80'20
Cerrajeros	80'—	8'—	14'65	102'65
Cilindraje y correas	65'—	6'50	11'90	83'40
Motoristas	62'50	6'25	11'45	80'20
Fogoneros	62'50	6'25	11'45	80'20
Encargado de aspes, peinatoras, gaseadoras y torcidos	62'50	6'25	11'45	80'20
Escribientes	90'—	9'—	16'50	115'50

TEJIDOS

Los salarios a destajo en los tejidos se establecerán a base de unas tarifas que permitan, por un rendimiento de producción en condiciones normales de mano de obra, maquinaria y materiales, la percepción por los obreros de una retribución con un promedio calculado en ocho semanas completas de seis días, igual o superior a:

<i>Empresa</i>				
Pareja de telares corrientes	39'80	3'95	7'30	51'05
Más de dos telares corrientes	42'—	4'20	7'70	53'90
Pareja de telares corrientes 130/180 cm.	42'—	4'20	7'70	53'90
» » » » 180/230 »	44'—	4'40	8'05	56'45
» » » » de más de 230 cm.	49'—	4'90	9'—	62'90
<i>Color</i>				
Pareja telares corrientes con o sin maquina	42'—	4'20	7'70	53'90
» » » » cajones sin maquina	43'—	4'30	7'90	55'20
» » » » cajones y maquina	45'—	4'50	8'25	57'75
» » » » 130/180 cm. con o sin maquina	45'—	4'50	8'25	57'75
» » » » 130/180 cm. con cajones	46'—	4'60	8'45	59'05
» » » » 130/180 cm. con cajones y maquina	48'—	4'80	8'80	61'60
» » » » de más de 180 cm. c. o s. maquina	47'—	4'70	8'60	60'30
» » » » de más de 180 cm. con cajones	48'—	4'80	8'80	61'60
» » » » más de 180 cm. con cajones y maq.	50'—	5'—	9'15	64'15
Sección automáticos	57'—	5'70	10'45	73'15
Vánovas de un telar	51'—	5'10	9'35	65'45
Vánovas de dos telares	61'—	6'10	11'20	78'30
Rizo	51'—	5'10	9'35	65'45

Preparación, auxiliares y acabados

En atención y compensación a ser trabajo intermitente, las tarifas de destajo de estas Secciones, se establecerán para un promedio, en las condiciones indicadas de producción normal igual o superior a las cantidades siguientes:

ADZ

	Salario 1936	Aumentos: 10 % domingos		Salario aprobado
Ayudantes y revolveras de telares automáticos:				
Hasta 16 años	20'10	2'—	3'70	25'80
De más de 16 años	26'10	2'60	4'80	33'50
Urdidoras	44'16	4'40	8'10	56'65
Bobinadoras	36'—	3'60	6'60	46'20
Rodeteras	38'40	3'85	7'05	49'30
Canilleras hasta 16 años	20'10	2'—	3'70	25'80
De más de 16 años	26'10	2'60	4'80	33'50
Anudadoras blanco	44'16	4'40	8'10	56'65
Anudadoras color	44'16	4'40	8'10	56'65
Repasadoras 1. ^a categoría	29'70	2'95	5'45	38'10
» 2. ^a »	26'10	2'60	4'80	33'50

Peonaje y Guardas

Peones jornaleros movimiento y carga	51'—	5'10	9'35	65'45
Peones jornaleros especializados secciones	52'—	5'20	9'55	66'75
Medios peones (aprendices)	27'—	2'70	4'95	34'65

Salarios a jornal diario en semana completa de seis días.

Porteros y Serenos

Los salarios de este personal quedan equiparados al de peón corriente por el horario de 48 horas de servicio, aumentado convencionalmente por un suplemento por las horas que exceda a este límite.

Personal complementario

Cerrajeros	50'—	8'—	14'65	102'65
Motoristas	62'50	6'25	11'45	80'20
Fogoneros	62'50	6'25	11'45	80'20
Escribientes	90'—	9'—	16'50	115'50

PARADORES Y CONTRAMAESTRES

Paradores

Paradores de empresa	90'—	9'—	16'50	115'50
» » novedades	95'—	9'50	17'40	121'90
Ayudante de parador de empresa	62'50	6'25	11'45	80'20
» » » » novedades	67'50	6'75	12'35	86'60

Contramaestres

1. ^a Categoría (Jacquard y Automáticos)	100'—	10'—	18'35	128'35
2. ^a » (Maquineta con cajones)	95'—	9'50	17'40	121'90
3. ^a » (Maquineta con una lanzadera a la plana y yute)	90'—	9'—	16'50	115'50

Ayudantes de Contramaestres

1. ^a Categoría	70'—	7'—	12'85	89'85
2. ^a »	67'50	6'75	12'35	86'60
3. ^a »	62'50	6'25	11'45	80'20

5. Bibliografia

- ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA (ANC). Fons 146, Fons Comercial i d'Empreses. Unitats d'instal·lació 43, 48, 50, 57, 59, 513, 516 i 732, document sense foliar.
- DOREL – FERRÉ, Gràcia. (1992). *Les colònies industrials a Catalunya, el cas de la colònia Sedó*. Biblioteca Abat Oliva. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- DOREL – FERRÉ, Gràcia. (2006). *La qüestió de les colònies industrials: un fenomen discutit de la història industrial de la Catalunya dels segles XIX i XX*. Universitat de Lió.
- GARCÍA-BAQUERO GONZÁLEZ, Antonio. (1991). *La industria algodonera catalana y el libre comercio. Otra reconsideración*. MANUSCRITS, nº 9, págs. 13-40.
- K.J. THOMSON, James. (2011). *Consideracions sobre la indústria cotonera i la seva evolució a Barcelona, 1730-1840*. Barcelona quaderns d'història, nº 17 La indústria de les indïanes a Barcelona, 1730-1850.
- LLONCH CASANOVAS, Montserrat. (2004). *Jornada, salarios y costes labores en el sector textil catalán (1891-1936)*. Revista de Historia Industrial, nº 26.
- MARTÍNEZ PEÑAS, Leandro. *Los inicios de la legislación laboral española: la ley Benot*. Universidad Rey Juan Carlos.
- RAVEAUX, Olivier. (2005). *Los fabricantes de algodón de Barcelona (1833-1844). Estrategias empresariales en la modernización de un distrito industrial*. Revista de Historia Industrial, nº 28, año XIV, 2.
- SERRA I ROTÉS, Rosa. (2011). *Les colònies industrials a Catalunya*. Catalan Historical Review, 4:241-255. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- SERRA I ROTÉS, Rosa. *Empresaris i obrers a les colònies tèxtils durant el període 1898-1923*. L'Erol.
- SERRA I ROTÉS, Rosa. (2010). *Colònies tèxtils a Catalunya*. Manresa. Fundació Caixa Manresa. Angle.
- SERRA I ROTÉS, Rosa. *Les colònies industrials i les lleis de colonització. Un tros de país ara fa 150 anys*. L'Erol.
- TERRADES I SABORIT, Ignasi. (1985). *Colònies industrials: ideologia i experiència*. Manresa. Dovella.
- Museu de la Colònia Sedó, *150 ANYS DE COLÒNIES INDUSTRIALS*, fullet informatiu.
- TARRAGÓ, Salvador; PALLÉS, Cristina; DEL CALLEJO, Juan Carlos; PRIETO, Luis; i BASCONES, Alejandro. *Les colònies industrials catalanes. Un exemple modèlic d'implantació industrial, urbanística i arquitectònica*. Temps de memòria.

- B.O. del 24 de febrer de 1944, nº 55, Decret de 26 de gener de 1944 sobre el contracte de treball.
- BOE 1 de maig de 1943, pàg 3968 – 3988, Ministeri de Treball, Ordre de 1 d'abril de 1943 mitjançant la qual s'aprova la Reglamentació Nacional del Treball al Sector Cotoner de la Indústria Tèxtil.
- Delegación Provincial Sindical de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S Textil Barcelona, Nuevos salarios para la Industria Textil, de acuerdo con la Orden del Ministerio de Trabajo de 7 de junio de 1940, que regirán a partir del día 12 del mismo mes, fecha de su publicación en el Boletín Oficial del Estado.
- ENCICLOPÈDIA CATALANA. [online] Disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [5 de maig de 2016]
- GARCÍA MURCIA, Joaquín i CASTRO ARGÜELLES, Mª Antonia, *La previsión social en España: del Instituto Nacional de Previsión al Instituto Nacional de Seguridad Social* [online] Disponible a: <http://www.seg-social.es/prdi00/groups/public/documents/binario/115798.pdf> [20 de maig de 2016]